

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 14

שאל נא את הכהנים תורה

- א. הקב"ה החזירנו מהגלות (ירמיה לא, ז-ז) והטיב לנו כמעין שוטף (שם יא) ושוב החתונות חזרו כרגיל בלי שום הרחקות (שם יב) והצרות הגדולות נהפכו להיות שמחות (שם), ההרגשות העצומות גרמו לי לבכות (שם ח ברד"ק) ודמעותי התפזרו לכל עבר. אני כעת יולדת, האם דמעותי מטמאות כל מה שנוגעות? (עיין כריתות יג)
- ב. שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי, השמחה עצומה, פתחתי את ספר ישעיה לפרק כו, א עם יד ימין לחפש את השירה, והתחלתי למחאת כפים ולרקוד, אח"כ הגעתי לאכול קרבן תודה, נגעתי בחלות תודה עם היד שמאל, האם נטמאו החלות? (עיין חגיגה כד)
- ג. יש לי מיץ ענבים שנטמא, והכנתי מאתם קרחוני ענבים, הקרחונים בטעות נגעו בבשר, האם נטמא הבשר? (עיין טהרות פ"ג מ"ב)
- ד. בעלי אינו בבית כעת להזות המי חטאת, האם אני יכולה להזות? או מוטב שאחכה לבעלי כשיחזור בערב? (עיין פרה פי"ב משנה י"א)
- ה. הייתי מוכנה למלוח את הבשר, ובדיוק אז יולדת עברה והרימה את שקית המלח, האם נטמא המלח? (עיין ב"ב כ)

הלכתא למשיחא

למדנו שמן התורה אדם וכלי נטמאים רק ע"י אב הטומאה, אבל אוכלין ומשקין שרק יכולים להיות ראשון לטומאה או שני ושלישי אינם יכולים לטמא אדם וכלים אבל חז"ל גזרו שמשקין מטמאים כלים. טעם הגזירה היא משום שיש מיני משקין שנטמאים כלים (רוק זב וזבה), חז"ל לא רצו שנתערב בסוג המשקין שנטמאים כלי או לא, ואשר ע"כ גזרו שכולם מטמאים כלים.

לדעת הרמב"ם (שאר אבות הטומאה פ"ז ה"ב) מה שמשקין מטמאים כלים מדרבנן הוא רק אם נטמא ע"י אב הטומאה, בין אב הטומאה דאורייתא (יולדת וחברותיה) בין אב הטומאה דרבנן (גוי), אפי' אם יולדת נגעה בבתה גנענדל, וגנענדל נגעה במשקים, המשקים מטמאים כלים, אבל למשל טומאת ידים שאינו נובע מאב הטומאה אין המשקין שנטמאים על ידו מטמאים כלים.

אבל רוב הראשונים (ר"ש טב"י פ"ב מ"ב, רא"ש, ורע"ב שם, וראב"ד שם, ותוס' חגיגה כ, ב) חולקים על הרמב"ם וסוברים שכל טומאה ואף טומאת ידים (דהיינו אפילו אם רק הסיח דעתו מידיו) מטמא משקין, ומשקין אלו מטמאין כלים מדרבנן.

בנוגע למשקין שנטמאין כלים מדרבנן ישנם הלכות שונות שתלויים על מקום הנגיעה, אם המשקין נגעו בתוככי הכלי, אז הכלי נעשה שני לטומאה, ואם תרומה נוגעת באיזשהו חלק מהכלי נעשה התרומה שלישי לטומאה. אמנם מכיון שטומאה זו היא רק מדרבנן אין שורפין את התרומה, אבל גם א"א לאוכלה, אז הדין הוא שמניחים את התרומה בצד עד שיסרח. אם התרומה חמץ אפשר לשורפה בערב פסח. אם משקים טהורים נגעו באותו כלי, המשקין נעשין ראשון לטומאה ומטמאים אוכלים וכלים.

אם נגעו המשקין בגב הכלי מבחוץ (לרמב"ם אפי' כלי חרס, ולראב"ד ורש"י בכורות לח כלי חרס לא), אז רק גב הכלי נטמא ולא תוכו, ולא ידית הכלי או כל מה שבולט מהכלי. אם משקין טהורים נגעו בגב אותו הכלי נטמאים להיות ראשון לטומאה, אבל אוכלים אפי' תרומה אינם נטמאים על גב הכלי.

אם משקין טמאים נגעו בידית הכלי או דבר הבולט מהכלי, אז אין שום חלות טומאה, רק צריך לנגב את מקום הנגיעה.

הסיבה לכל החילוקים האלו הוא שחז"ל רצו שכולם יבינו שטומאת המשקין היא רק מדרבנן שלא יבאו לשרוף תרומה מחמתה.

כל פרטי דינים אלו הם רק אם יש לכלי בית קיבול, אבל כלי שאין לו בית קיבול ומאיזה טעם שהוא מקבל טומאה מן התורה כגון כסא בטומאת מדרס או סכין מתכת, באופן כזה גם אם הנגיעה היתה רק בידית הכלי נטמא כל הכלי.

אבל כלים שאין להם בית קיבול ורק מקבלים טומאה מדרבנן, כגון שלחן, לדעת הרמב"ם (פכ"ח ה"ג), אם תחתית השלחן נטמא במשקין אז רק התחתית טמא, אבל לדעת הראב"ד שם לא נטמא כלל.

כל חילוקי דינים אלו לא שייכים לענין קדשים, כלומר שאם משקין טמאים נגעו בגב כלי או בידיתו מבחוץ, אין להשתמש בכלי זה לקדשים עד שיטביל הכלי. אם נגעו קדשים בכלים שנטמאו באופן כזה א"א לאוכלן, אבל גם לשרפן אי אפשר כי הטומאה רק מדרבנן, אז מניחים בצד עד שנעשה נותר ואז שורפים.

אז למשל, הכיור מלא בכלים ועשית טעות חמורה ונטלת ידים (סתם ידים) מעליהם, (ולדעת הרמב"ם רחל היולדת נטלה ידים) עצור! צריך לעיין עתה בכל הכלים שמונחים שם, הסכום דמתכת טמאים אם נגעו במים. בשאר הכלים, אם רק הידית נרטבה,

אז אפשר לנגב ורק צריך לזכור לא להשתמש לקדשים. אם נרטב גביהם, אפשר עדיין להשתמש בתוככי הכלי לאכילה, אבל אם נשתמש למשקין ונשפכו לגב הכלי נטמאים ויטמאו אוכלים. אם נרטב תוך הכלי, אז הכלי נטמא ומטמא תרומה וחלה ושאר משקין, ויש לטהרן בטבילה. ואם ספק נרטב אז הכלי טהור מספק כיון שהטומאה רק מדרבנן.

תשובות לשאלות שבוע שעבר

א. הארץ שוב נתחלקה, ואני משבט גד ומקומי על יד הים הגדול (יחזקאל מח, כח) אין ביכולתי לסחוב את כל חפצי בשביל הזאת מי חטאת, האם יש אפשרות להביא את המי חטאת לביתי? במכונת אני לא יכול כי היא נטמאה באב הטומאה, האם סוס העיצה היחידה? (ע' חגיגה כה במפרשים)

תשובה: ישנם שני אופנים להיטמא, א. אם המי חטאת עצמו נטמאו, ב. אם המי חטאת או האפר חטאת עצמו על מקום טומאה, לכן אין להביא במכונת הטמאה¹, ואפילו בתוך צמיד ופתיל, כי עדיין הוא במקום טומאה, וגם אם תשים דף של עץ ותניח את המי חטאת מעל גביו לא יועיל מאותו הטעם, (כדמשמע ממשנה פרה פ"ג מ"ד), אז המכונת אינה עיצה. ולענין מזל"ט שמתוכנן שלא ילך מעל בית הקברות ע' הערה²

ב. טמא נגע במיחם מים שגבו עשוי מפלסטיק, האם נטמא המיחם? (ע' כלים פ"ג משנה ה-ח)

תשובה: כן, המיחם נטמא כי הוא משמש את המתכת של המיחם שהוא עיקר הכלי (כלים פ"ג מ"ו) עץ המשמש את המתכת³

ג. טמא נגע בקליפת בצל, האם הבצל נטמא בכך? (עוקצין פ"ב מ"ד)

תשובה: הכלל הוא ששומר של פרי הרי הוא כהפרי, ואפשר לטמא את הפרי בנגיעת השומר, אבל יש עוד כלל שאין שומר על גבי שומר, רק קליפה אחת חשובה שומר.

המשנה אומרת שהקליפה הפנימית חשובה פרי ומביאה טומאה לפרי גם אם חסירה, הקליפה האמצעית יש לו דין שומר וממילא מביאה טומאה לפרי רק כשהיא שלימה כי אם היא חסירה אינה שומרת את הפרי, הקליפה החיצונית היא שומר על גבי שומר ואינה מביאה טומאה לפרי בכל אופן.

ד. יש לי ענבים טמאים, האם יש שום אפשרות לעשות מהם יין שיהיה טהור? (פסחים לג, ב)

תשובה: כן יש אפשרות, ההלכה היא שהמיץ שבענב אינו חלק מהענב ואינם נטמאים עם הענב, ואשר ע"כ אם נסחוט מהענבים מפחות מכביצה של ענבים (שכביצה של אוכלין הרי מטמא) היין יהיה טהור.

ה. המכשיר קפה שלי נטמא ואם אטבול אותו הוא יתקלקל, האם פירוק המכונה מועיל לענין טהרתה? (כלים פי"א)

תשובה: מן התורה כן הפירוק מטהרת, אלא שמדרבנן הפיקעו טהרה זו, כי מכיון שבטבילה במים צריך הערב שמש לענין תרומה, ואילו בפירוק הכלי לא צריך הערב שמש, חששו חז"ל שיפיקעו אנשים טהרת טבילה ובמקומה יפרקו את הכלי כדי להרויח השתמשות בכלי קודם הערב שמש, וישכחו כשטובלים צריכים הערב שמש ממילא גזרו בכלי מתכות שהטומאה חוזרת כשיחזור ויחבר את הכלי חזרה.

מובא במדרש שוחר טוב (תהלים יז אות ד) שבזמן דוד המלך היה מגיפה בגלל שלא תבעו את בית המקדש, אז מיד פעל דוד המלך והכין כל הנצרך לבית המקדש, קנה המקום לבית המקדש, וחילק הכהנים ליום וישראלים לכ"ד משמרות, והכין לכל כהן ולוי עבודתו המיוחדת (דברי הימים א' פרק כב' והלאה, והכין כלל ישראל למצב רוחני שהיו מוכנים לבית המקדש (שם פרק כט)

המדרש מוסיף שאם על מי שלא היה לו בית המקדש היה תביעה ק"ו לנו שהיה לנו בית המקדש ונאבד שיש עלינו תביעה בענין זה.

הבה נלך בעקבות דוד המלך להכין את עצמנו לא רק ברוח אלא אף בידיעת ההלכות הנחוצות לתקופת בית המקדש, וזכות זו תעמוד לנו להינצל ממגיפות ומכל צרה שלא תבא.

¹ והא דכתבו תוס' וזכרים צג, דמי חטאת שכבר נתקדשו אין נפסלים בטומאה היינו לשיטת ר"א, אבל להלכה קיימ"ל כחכמים דנפסלו. ועוד דהאור שמח כתב דגם ר"א מודה דבעינן מקום טהור, והחזו"א (פרה ה"א) כתב דגם ר"א מודה דמדרבנן פסול.

² הנה מלאכה פוסלת בפרה עד שיעשה אפר, ובמים עד שיקדש, וקשה אם פסול מלאכה משום היסח הדעת, א"כ היאך מצינו פסול היסח הדעת אחר הקידוש (וכן הקשה הראב"ד על הרמב"ם פ"י מפרה ה"ד), והרי מצינו לפירוש הרא"ש פ"ו מ"א דהאפר פסול משום היסח הדעת, ותי' כמה אחרונים (אחיעזר ח"ב ס"א, מקד"ד ס' נא', חזו"א ס"י ט' סק"י וס"י ז סק"ח), דלאחר קידוש או לאחר שיעשה אפר, הוא מדין היסח הדעת דתרומה וקדשים, ואין לו החומר של המשמרת של חטאת, לכן לרמב"ם שם דס"ל דאם הפשילו לאחוריו הוי היסח הדעת כיון שיכול לעשות שמירה יותר מעולה, בודאי א"א ע"י מזל"ט. אבל לראב"ד דהפשילו לאחוריו לא הוי היסח הדעת דכל הקדשים, אם רואה ע"י מצלמה כל הזמן מהני, דהרי היסח הדעת לחד מ"ד פסול טומאה, ואם יבא אליהו ויאמר שלא נטמא כשר, א"כ אם רואה ע"י מצלמה כל הזמן, לא גרע מזה, אבל אם היסח דעתו מהמצלמה פסול.

³ והא דאיתא במשנה כלים פ"ג מ"ה הטופל את הבריא טהור, וכן בתוספתא הובא בר"ש שם דעד מקום שהאור שולט בו הוי חיבור, היינו באדם פרטי הבא לתקן כלי, ואמרינן רק מה שצריך הוי חיבור, אבל חברה המייצרת איזה כלי, בודאי כל מה שעושים הוא לצורך הכלי.